

Дослідження, розробки, проекти
з питань публічного управління та адміністрування

УДК 35.073:336.748

Зайвелєв Юрій Ігорович

*аспірант кафедри державного управління
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Zaiveliev Yurii

*Postgraduate Student of the
Department of Public Administration
Taras Shevchenko National University of Kyiv
ORCID: 0009-0005-4382-096X*

**ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СТЕЙБЛКОЇНІВ У СИСТЕМІ
ОНЛАЙН-ПЛАТЕЖІВ ДЛЯ ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ: ДОСВІД ЄС ТА
МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ**
**PROSPECTS FOR THE USE OF STABLECOINS IN THE ONLINE
PAYMENT SYSTEM FOR PUBLIC SERVICES: EU EXPERIENCE AND
OPPORTUNITIES FOR UKRAINE**

***Анотація.** Вступ. Стейблкоїни, віртуальні активи, пов'язані з вартістю фіатних валют, все більше і більше інтегруються в міжнародну фінансову систему. Одним із напрямків цифрової трансформації публічного адміністрування є використання їх для онлайн-платежів за державні послуги. Законодавча база, яка регулює функціонування стейблкоїнів, поступово створюється в ЄС, США та Україні. Приклади міжнародних практик показують, що перехід від традиційних готівкових і банківських інструментів до цифрових платежів прискорює розрахунки, підвищує прозорість фінансових потоків і підвищує рівень фінансової інклюзії громадян. З іншого боку, дослідження цієї теми є особливо важливим для*

України, оскільки зараз на порядку денному стоять питання забезпечення фінансової стабільності, захисту від кіберзагроз і запобігання «цифровій доларизації».

Мета. Метою статті є вивчення досвіду, який існує в інших країнах щодо використання стейблкоїнів у системах електронних платежів за державні послуги, оцінка можливостей і ризиків використання цих інструментів в Україні, а також розробка обґрунтованих рекомендацій щодо використання цифрових фінансових технологій для підвищення ефективності публічного управління.

Матеріали і методи. У дослідженні використано: нормативно-правові акти ЄС (Регламент MiCA), США (Регламент GENIUS) і України (Регламент про віртуальні активи); статистику Банку міжнародних розрахунків (BIS), МВФ, Світового банку, а також звіти міжнародних організацій (IDB, Chainalysis); приклади практичних ситуацій, таких як податкові платежі в штаті Колорадо. Методи дослідження включали системний і порівняльний аналіз, кейс-методи, узагальнення статистичних даних і формалізацію результатів у таблицях і графіках.

Результати. Дослідження показало, що використання стейблкоїнів для державних онлайн-платежів покращує ефективність публічного управління. Це пов'язано з швидкою доставкою коштів (економія часу до 80 відсотків порівняно з традиційними переказами), зниженням витрат на обслуговування (від 20 відсотків до 66 відсотків за міжнародними кейсами), зниженням рівня шахрайства (Аргентина, Індія). Такі технології також допомагають соціально вразливим групам і людям, які не мають доступу до банківських послуг. З іншого боку, було виявлено кілька ризиків. Серед них уразливість смарт-контрактів, потенційна втрата національної валюти приватними доларовими стейблкоїнами та необхідність розробки нових стандартів кіберзахисту державних послуг.

Перспективи. Додаткові дослідження мають бути спрямовані на: 1) розробку національної стратегії інтеграції стейблкоїнів у систему державних платежів; 2) поєднання приватних ініціатив зі створенням цифрової гривні (CBDC) як основи національної грошово-кредитної політики; 3) удосконалення законодавства України відповідно до стандартів ЄС і США; 4) моделювання економічних ефектів (економія бюджетних коштів, вплив монетарної стабільності); 5) оцінку рівня готовності здійснення цих заходів призведе до покращення якості державних послуг, більшої прозорості управління та збільшення довіри громадян до цифрової держави.

Ключові слова: *стейблкоїн, онлайн-платежі, державні послуги, публічне адміністрування, фінансові інновації, цифрова гривня, ЄС, Україна.*

Summary. *Introduction. Stablecoins, virtual assets linked to the value of fiat currencies, are becoming increasingly integrated into the international financial system. One of the areas of digital transformation in public administration is their use for online payments for public services. The legislative framework regulating the functioning of stablecoins is gradually being established in the EU, the US and Ukraine. Examples of international practices show that the transition from traditional cash and banking instruments to digital payments speeds up settlements, increases the transparency of financial flows and raises the level of financial inclusion of citizens. On the other hand, research on this topic is particularly important for Ukraine, as issues of financial stability, protection against cyber threats and prevention of 'digital dollarisation' are currently on the agenda.*

Purpose. *The purpose of this article is to study the experience of other countries in using stablecoins in electronic payment systems for public services, assess the opportunities and risks of using these instruments in Ukraine, and*

develop sound recommendations on the use of digital financial technologies to improve the efficiency of public administration.

Materials and methods. The study used: 1) regulatory acts of the EU (MiCA Regulation), the US (GENIUS Regulation) and Ukraine (Regulation on Virtual Assets); 2) statistics from the Bank for International Settlements (BIS), the IMF, the World Bank, as well as reports from international organisations (IDB, Chainalysis); and 3) examples of practical situations, such as tax payments in Colorado and social payments in Ukraine via stablecoins. The research methods included systematic and comparative analysis, case studies, summarisation of statistical data and formalisation of results in tables and graphs.

Results. The study showed that using stablecoins for government online payments improves the efficiency of public administration. This is due to the fast delivery of funds (time savings of up to 80 per cent compared to traditional transfers), reduced service costs (from 20 per cent to 66 per cent in international cases), and reduced fraud (Argentina, India). Such technologies also help socially vulnerable groups and people who do not have access to banking services. On the other hand, several risks have been identified. These include the vulnerability of smart contracts, the potential loss of national currency to private dollar-pegged stablecoins, and the need to develop new cyber security standards for public services.

Prospects. Additional research should focus on: developing a national strategy for integrating stablecoins into the public payment system; combining private initiatives with the creation of a digital hryvnia (CBDC) as the basis for national monetary policy; improving Ukrainian legislation in line with EU and US standards; modelling economic effects (budget savings, impact of monetary stability); assessing the level of readiness. The implementation of these measures will lead to improved quality of public services, greater transparency of governance and increased public confidence in the digital state.

Key words: *stablecoin, online payments, public services, public administration, financial innovations, digital hryvnia, EU, Ukraine.*

Постановка проблеми. В умовах зростання цифрової економіки держава має забезпечити швидкі, зручні та безпечні платіжні сервіси для своїх громадян. Традиційні методи оплати державних послуг, такі як банківські перекази, платіжні картки та готівка, не завжди відповідають потребам у швидкості, низьких витратах і прозорості. Зокрема, готівкові розрахунки призводять до незручності обліку та корупційних ризиків, а банківські платежі йдуть днями.

Стейблкоїни, цифрові токени, які прив'язані до фіатних валют або інших стабільних активів, можуть потенційно вирішити багато цих проблем. Стейблкоїни привабливі як платіжний засіб, оскільки вони підтримують стабільну вартість. Це відрізняє їх від звичайних криптовалют, чий курс різко коливається. Вони забезпечують прозорість і контроль, фіксуючи всі платежі в єдиному розподіленому реєстрі, також відомому як блокчейн, і дозволяють здійснювати миттєві транзакції без посередників у будь-який час.

Проблема полягає в тому, що використання стейблкоїнів у публічному секторі досить обмежене та мало досліджено. Хоча стабільні монети уже є життєво важливими в приватній сфері через те, що вони забезпечують ліквідність крипторинків, підтримують міжнародні перекази тощо, уряди стикаються з проблемами щодо правил, фінансової безпеки та технічної інтеграції цих інструментів у існуючі системи платежів. Однак стейблкоїни можуть зменшити витрати на управління та прискорити грошові потоки, такі як міжвідомчі розрахунки, субсидії та соціальні виплати. З іншого боку, існують ризики волатильності, можливі кібератаки або шахрайство, надмірна доларизація розрахунків через прив'язку

більшості стейблкоїнів до USD, а також неадекватне забезпечення токенами [1].

Необхідність дослідження полягає в тому, щоб знайти баланс між інноваціями та безпекою: як держава може використовувати переваги стейблкоїнів для своїх громадян, одночасно зменшуючи ризики. Україна, яка останніми роками стала одним із світових лідерів із впровадження цифрових послуг (зокрема, платформи Дія) і має високий рівень використання криптовалюти серед своїх громадян, стоїть на порозі впровадження найновіших рішень фінансових технологій. У цій ситуації вивчення досвіду Європи та кращих практик інших країн щодо регулювання та застосування стейблкоїнів набуває життєво важливого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Після запуску проекту Facebook Libra у 2019 році [2] стейблкоїни та цифрові валюти в контексті державних фінансів і публічних послуг стали досить новими темами, які почали активно обговорюватися в усьому світі. Глобальна ініціатива приватного стейблкоїна викликала широкий резонанс: лідери G7 і ЄС вказали на загрози фінансовій стабільності та суверенітету, що спонукало центральні банки пришвидшити свої дослідження цифрових валют центральних банків (CBDC). У відповідь на Libra Європейський центральний банк (ЄЦБ) запустив програму цифрового євро, а Європейська Комісія розробила стандарти для стейблкоїнів для своєї пропозиції MiCA (Markets in Crypto-Assets) у 2020 році. Дослідження міжнародних фінансових організацій зробили значний внесок у теоретичне підґрунтя питання. У розділі 13 своєї доповіді за 2017 рік Міжнародний валютний фонд вперше оцінив можливість цифровізації державних платежів; Сьюзан Лунд написала, що це може призвести до зростання ВВП на 0,8–1,1% завдяки покращенню ефективності розрахунків. У своїх публікаціях 2020–2022 рр., таких як "Next Generation G2P Payments: Building Blocks of a Modern G2P Architecture", Світовий банк розглядав перехід на електронні

платежі для виплат заробітних плат і соціальної допомоги з точки зору збільшення фінансової інклюзії та зменшення "витоків" коштів, які є нецільовими виплатами.

Дослідники Better Than Cash Alliance і MBR проаналізували досвід країн Латинської Америки щодо впровадження цифрових платежів і єдиних казначейських рахунків. Вони вважають, що централізація та електронні платежі можуть заощадити приблизно \$1,1 млрд на рік (0,15% доходів бюджету) для урядів регіону. Згідно з дослідженнями Світового банку та IDB, цифрові платежі зменшують адміністративні витрати та людський фактор, роблять використання коштів більш прозорим і підвищують довіру громадян до державних послуг. Європейські джерела охоплюють регуляторні аспекти стейблкоїнів. Зокрема, аналітичний звіт Європейського парламенту під назвою «Стійкі монети та цифровий євро: друзі чи вороги європейської монетарної незалежності» (2021) зосереджується на проблемі «приватизації грошей», якщо глобальні стейблкоїни, такі як Tether або USD Coin, домінуватимуть, а також необхідність запуску цифрового євро. У своїх виступах 2022–2025 рр. президентка ЄЦБ Крістін Лагард неодноразово наголошувала на тому, що неконтрольоване поширення стейблкоїнів може завадити монетарній політиці та фінстабільності, закликаючи європейських законодавців прийняти закони, які підтримують створення цифрового євро. У той же час у Сполучених Штатах фокус досліджень перемістився на приватні проекти. Аналітичні центри, такі як Atlantic Council, Coin Center тощо, і навіть Федеральна резервна система досліджують спосіб взаємодії традиційних грошей і банківських стейблкоїнів. За сприятливих правил ринок стейблкоїнів може сягнути \$2 трлн до 2030 року, закріпивши домінування долара в цифровому світі.

Наразі небагато наукових досліджень щодо стейблкоїнів у публічних фінансах в Україні. Але є багато нормативних документів і аналітичних звітів, які описують політику держави щодо віртуальних активів. Серед них

– ідея е-гривні, яку Національний банк України (НБУ) представив у 2022 році. Вона передбачає використання цифрової гривні для роздрібних платежів, таких як соціальні виплати та субсидії, смарт-контрактів і переходу на ринок віртуальних активів. Ця концепція наголошує на тому, що е-гривня може сприяти розвитку цифрової економіки України та стати одним із ключових компонентів інфраструктури ринку віртуальних активів. Окремо варто відзначити дослідження BlueKraft Digital Foundation (2024) щодо результатів впровадження в Україні системи електронних виплат (відомої як система «єДопомога» та ін.), а також оцінку Міністерства цифрової трансформації щодо ролі стейблкоїнів і криптовалют у зборі благодійних пожертв під час війни (понад \$212 млн у криптовалютах і значна частина з них була передана в стейблкоїнах). Незважаючи на те, що ці висновки закладають основу для подальших академічних досліджень, комплексний аналіз «стейблкоїни + державні послуги» в Україні досі не проводився, що робить цю роботу надзвичайно необхідною.

Метою статті відповідно до прогалин у дослідженні, полягає в тому щоб проаналізувати перспективи використання стейблкоїнів у системі онлайн-платежів за державні послуги, з особливим акцентом на досвід Європейського Союзу та оцінити можливості впровадження цих інструментів в Україні.

Завдання статті:

- Дослідити світові тенденції щодо стейблкоїнів і їх використання, зокрема в публічному секторі (динаміка обігу, основні кейси застосування в різних країнах), оцінити підходи ЄС до регулювання та інтеграції стейблкоїнів у фінансову систему, визначити уроки і найкращі практики для державного сектору (включаючи законодавчі норми MiCA та пілотні проекти в країнах ЄС).

- Вивчити досвід використання стейблкоїнів у державних платежах у Сполучених Штатах та інших розвинених країнах (напрямки використання, економічні ефекти, ризики).

- Оцінити поточний стан і майбутні перспективи впровадження стейблкоїнів і цифрової валюти в Україні, включаючи законодавство, вже впроваджені та плани. Дослідити досвід інших країн щодо впровадження стейблкоїнів у систему електронних платежів за державні послуги, оцінивши та надавши очікувані вигоди і ризики.

Виклад основного матеріалу. Стейблкоїни: поняття та різновиди

Стейблкоїни — це цифрові токени, вартість яких прив'язана до базового активу, зазвичай фіатної валюти, як-от долар чи євро, або кошика активів, рідше — до вартості товарів. Сьогодні приватні токени, емітовані фінтех-компаніями та забезпечені резервами, є найбільш поширеними стейблкоїнами. Такі монети, як USDT (Tether) і USDC (USD Coin), прив'язані до долара США і спільно контролюють більшість ринку [1]. Поєднання швидкості, відсутності посередників і глобальної доступності з перевагами криптовалюти робить їх популярними. Крім того, існують стейблкоїни, емітовані банками (наприклад, JPMorgan's JPM Coin для міжбанківських розрахунків) та навіть урядами як експериментальні проекти або плани (наприклад, Sand Dollar, цифрова валюта Багамських Островів, яка більше належить до CBDC, або плану стейблкоїна, прив'язаного до фунта стерлінгів уряду Великої Британії).

Динаміка розвитку

За останні роки оборот стейблкоїнів значно зріс. Як показано в Таблиці 1, ще у 2018 році кількість випущених стейблкоїнів у світі становила невелику суму в кілька млрд доларів, і не було жодних повідомлень про їх використання в державному секторі. Тим не менш, інтерес до стейблкоїнів значно зріс з 2019 року, після оголошення проекту Libra. 2020 рік був переломним для стейблкоїнів: попит на них зріс через пандемію COVID-19 та швидкий розвиток децентралізованих фінансів.

Ринок стейблкоїнів загалом досяг \$28 млрд, що на 5 млрд більше, ніж у 2020 році. У той період часу як громадяни, так і підприємства широко використовували стейблкоїни для хеджування валютних ризиків, міжнародних переказів і участі в крипто-інвестиціях, що, у свою чергу, спонукало державні органи звернути увагу на цей феномен.

У 2021–2022 рр. великі платіжні системи та фінансові компанії почали інтегруватися в екосистему стейблкоїнів, коли світовий ринок сягнув піку з капіталізацією понад \$150 млрд. Наприклад, Visa запустила пілотні розрахунки в USDC, а PayPal випустила власний стейблкоїн PYUSD у 2023 році, ставши першою великою фінансовою технологією, яка зробила це. Американські Сполучені Штати фактично підтримали розвиток приватних стейблкоїнів, дозволивши банкам працювати з ними та розробляючи правила нагляду (законопроекти про регулювання стейблкоїнів активно обговорювалися у Конгресі у 2022–2024 рр.). Як наслідок, парадоксальний ефект «криптодоларизації» був спричинений тим, що в кінці 2024 року дві компанії з Сполучених Штатів Circle і Tether емітували стейблкоїни [3]. Ці дві компанії разом тримають близько \$40 млрд у казначейських векселях, що робить їх двох найбільшими власниками короткострокових державних облігацій у світі. Таблиця 1 репрезентує динаміку використання стейблкоїнів у державному секторі (глобально, Україна). Також розглянемо динаміку використання стейблкоїнів США та ЄС на Таблиця 2.

Таблиця 1

Динаміка використання стейблкоїнів у державному секторі України

Рік	Глобальні тенденції	Україна
2018	Ринок стейблкоїнів зароджується (~\$3–5 млрд капіталізації); використання у держсекторі відсутнє.	НБУ проводить двомісячний пілот електронної гривні на блокчейні для роздрібних платежів.
2019	Анонсовано приватний глобальний стейблкоїн Libra (Facebook) – каталізатор регуляторних обговорень. Глобальна капіталізація ~ \$10 млрд.	Посилюється інтерес до криптовалют; Україна посідає 1-ше місце у глобальному рейтингу з впровадження криптоактивів серед населення

2020	Стрімке зростання DeFi і стейблкоїнів (капіталізація ~ \$28 млрд). Стейблкоїни стають ключовим інструментом на крипторинках.	Уряд схвалює Концепцію розвитку цифрових фінансів; підготовлено законопроект про віртуальні активи. Стейблкоїни ще не інтегровані у держпослуги.
2021	Ринок стейблкоїнів перевищує \$100 млрд. Перші спроби інтеграції з традиційними фінансами (Visa, Mastercard оголошують про підтримку USDC).	Верховна Рада ухвалює Закон “Про віртуальні активи” (вересень 2021). Мінцифри та Stellar підписують меморандум про запуск стейблкоїна гривні та розвитку CBDC.
2022	Пік та корекція ринку: капіталізація стейблкоїнів ~\$150 млрд; травень – крах алгоритмічного стейблкоїна TerraUSD (-\$18 млрд) б’є по довірі.	Закон “Про віртуальні активи” підписано (березень 2022); НБУ презентує концепцію е-гривні (листопад 2022) з опцією використання для соцвиплат. Україна отримує понад \$100 млн у стейблкоїнах як благодійну допомогу під час війни.
2023	Сектор стабілізується після потрясінь, ринкова капіталізація ~ \$130 млрд. На ринок виходять традиційні гравці: PayPal випускає PYUSD; гонка за регулювання між юрисдикціями (США vs ЄС vs Китай).	НБУ спільно з Мінцифри та банками запускає пілот е-гривні для розрахунків на блокчейні (2023–2024); обговорюється приведення законодавства до норм ЄС (MiCA). Частка безготівкових платежів у бюджеті зростає.
2024	Очікується подальше зростання інтеграції: стейблкоїни впроваджуються у міжнародні розрахунки (проекти під егідою G20, BIS). Глобальна конкуренція “стейблкоїн vs CBDC” загострюється.	Україна, ймовірно, інтегруватиме е-гривню в держпослуги (пілотні проекти з виплат соціальної допомоги у цифровій гривні). Також можливе офіційне визнання стейблкоїнів у платіжній інфраструктурі (після гармонізації з законодавством ЄС).

Джерело: власна розробка автора

Таблиця 2

Динаміка використання стейблкоїнів у державному секторі США та ЄС

Рік	ЄС	США
2018	ЄС вивчає феномен криптовалют; НБУ (Україна) завершує пілот е-гривні (5 500 е-гривень випущено)	Регулятори США попереджають про ризики крипто; публічних кейсів немає.
2019	В ЄС різко зростає увага до стейблкоїнів: Франція та Німеччина	У Конгресі США проходять слухання щодо Libra; створено Робочу групу

	блокують Libra; ЄЦБ заявляє про плани цифрового євро.	фінансових регуляторів для вивчення стейблкоїнів.
2020	Єврокомісія презентує проєкт регламенту МіСА, що вводить ліцензування для емітентів стейблкоїнів. ЄЦБ починає дослідницьку фазу цифрового євро.	Офіс ОСС дозволяє банкам проводити платежі через стейблкоїни у мережах блокчейн. Мінфін США публікує керівні принципи щодо стейблкоїнів.
2021	Триває узгодження МіСА; окремі європейські банки тестують власні стейблкоїни (для міжбанківських розрахунків). ЄЦБ запускає офіційний проєкт цифрового євро (дворічне дослідження).	У США обсяг транзакцій у стейблкоїнах перевищує \$1 трлн. Президентська робоча група (PWG) рекомендує випуск стейблкоїнів лише під наглядом банків.
2022	ЄС першим ухвалює всеосяжний закон (МіСА, червень 2022) з жорсткими вимогами до резервів стейблкоїнів та лімітом обігу для негарантованих євро-стейблкоїнів. ЄЦБ готує прототипи цифрового євро.	В Конгресі представлені законопроекти про стейблкоїни; Нью-Йоркський регулятор DFS запроваджує стандарти резервів для стейблкоїнів. Держава пілотно приймає податки у криптовалютах через посередника.
2023	Регламент МіСА набирає чинності (червень 2023); країни ЄС готуються імплементувати вимоги (ліцензування емітентів з 2024). ЄЦБ завершує дослідну фазу цифрового євро (жовтень 2023) – питання запуску в політичній площині.	В США спостерігається двопартійний консенсус щодо закону про стейблкоїни: у Сенаті ухвалено "GENIUS Act" (липень 2025) для нагляду за стейблкоїнами. Компанії-емітенти збільшують запаси казначейських облігацій, посилюючи взаємозв'язок з фінансами США
2024	Має розпочатися випуск перших ліцензованих євро-стейблкоїнів під наглядом ЕВА; можливе рішення щодо запуску цифрового євро. ЄС моніторить ризики "цифрової доларизації" та наполягає на суверенітеті євро.	У разі ухвалення федерального закону стейблкоїни стануть повноправною частиною фінансової системи США (очікується залучення великих банків до емісії). Частина штатів може почати приймати стейблкоїни напряму для окремих платежів.

Джерело: власна розробка автора

Таблиці показують швидкий розвиток стратегій держав щодо стейблкоїнів за останні кілька років. У 2018–2019 роках домінували очікування та невеликі ініціативи (наприклад, щодо е-гривні в Україні), але після 2019 року регулятори почали діяти. Аби запобігти ризикам для євро з боку зовнішніх стейблкоїнів, Європейський Союз створив правову базу раніше за інших. Сполучені Штати зосередилися на збереженні влади над

доларом, контролюючи розвиток приватних стейблкоїнів. Хоча він не показаний окремо в таблиці, Китай пропонує свою цифрову валюту, юань, у відповідь на стейблкоїни США. Останні події в Україні, такі як прийняття закону про віртуальні активи, співпраця зі Stellar і ідея е-гривні, закладають основу для подальших кроків. Однак використання стейблкоїнів у державних послугах поки що є початковим. Існує велика ймовірність того, що перехід державних розрахунків на технологію стейблкоїнів, або токенизованих грошей, може принести значні фінансові та операційні переваги.

Зменшити вартість транзакцій - комісії банків або платіжних систем можуть бути вищими, тоді як транзакції стейблкоїнів в мережах, таких як Ethereum, Stellar тощо, можуть коштувати відносно недорого або навіть менше. Великий перехід на цифрові платежі міг би заощадити урядам багато грошей. Оцифрування державних виплат призведе до економії коштів і підвищення продуктивності, що принесе до 0,8–1,1% ВВП, згідно з оцінками Міжнародного валютного фонду. Це підтверджується тим, як Сполучені Штати перейшли на отримання виплат соціальної допомоги за допомогою Direct Express. За рік казначейство заощаджує приблизно \$66 млн на друку та доставці чеків [4].

Доступність і швидкість – стейблкоїни дозволяють оплачувати миттєво, 24 години на добу і 7 днів на тиждень, включно зі святами. Це особливо корисно для соціальних переказів, які потрібні негайно, наприклад, для надзвичайних ситуацій. Приклад: запровадження урядом Нігерії е-гаманця на основі стейблкоїна дозволило фермерам миттєво отримувати субсидії, уникаючи довгого ланцюжка банків-посередників. Так само UNHCR вперше випробувала виплату допомоги у стейблкоїні USDC на українських біженцях у 2022 році через мобільний додаток. Це дозволило їм отримувати гроші відразу після нарахування, без затримок у банківській системі. Відстежуваність і прозорість Блокчейн-транзакції залишають слід

для широкого загалу. Урядові аудиторські служби можуть у режимі реального часу відстежувати рух коштів, визначати цільове використання субсидій і виявити підозрілі операції, якщо вони належним чином налаштовані, щоб захистити конфіденційність персональних даних. Перехід на використання цифрових карток з біометричною ідентифікацією, які є аналогом eID і цифрових грошей, вже значно скоротив шахрайство з соціальними виплатами в Туреччині. Загалом, цей показник знижує ризики корупції та «людського фактора».

Інклюзія фінансів - стейблкоїни можна пересилати та зберігати на звичайному смартфоні, не маючи банківського рахунку. Урядові виплати у стейблкоїнах можуть стати зручним способом отримання грошей для країн з низьким доступом до банківських послуг або для малозабезпечених і переміщених осіб. Наприклад, дослідження IDB у Колумбії показало, що відсоток платежів, які громадяни успішно отримували, зріс, коли вони перейшли з готівки на цифрові рахунки. Це також зменшило час, який люди витрачають на подорож до банку. Розподіл допомоги через цифрові гаманці, які підтримують стейблкоїни, значно спростив би доступ до виплат в Україні, де багато людей виїхали за кордон або перемістилися через бойові дії.

Заощадження на адміністративних витратах - електронні платежі полегшують процеси. Збільшення ефективності бюджетних видатків можна досягти за допомогою автоматизованих смарт-контрактів для цільових виплат і зменшення паперової роботи. За даними Better Than Cash Alliance, уряди країн Латинської Америки могли б заощадити \$1,1 млрд на рік, централізовано та цифровізувавши систему державних платежів. Система прямих цифрових переказів (DBT) допомогла Індії заощадити понад \$40 млрд, які раніше розкрадалися чи губилися через нецільове використання, за десять років [5; 6].

Таблиця 3

**Зниження витрат та підвищення ефективності завдяки цифровим
платежам**

Джерело / Дослідження	Ключові показники ефективності
МВФ (глобальна оцінка)	Цифровізація державних платежів може заощадити ~0,8–1,1% ВВП щорічно за рахунок скорочення витрат і втрат, що еквівалентно 220–320 млрд дол. у світовому масштабі (для ринків, що розвиваються).
Better Than Cash Alliance + IDB (ЛатАм)	Перехід 17 країн Латинської Америки на електронні платежі та єдиний рахунок казначейства дасть економію ~1,1 млрд дол. на рік (0,15% від сукупних доходів бюджетів) завдяки зниженню операційних витрат.
США (казначейство, Direct Express)	Переведення 53 млн щорічних виплат (соцдопомога) з паперових чеків на електронні картки дозволило зекономити близько 66 млн дол. у 2015 р. (скорочення витрат на друк, обробку і доставку чеків).
Індія (система DBT)	За 2014–2023 рр. пряма цифрова виплата субсидій і допомоги (з верифікацією одержувачів через Aadhaar) забезпечила сумарну економію 3,48 трлн (3,48 трильйона рупій), тобто близько 40+ млрд дол., за рахунок усунення "мертвих душ" і корупційних витоків коштів.

Джерело: власна розробка автора

Наведені дані на Таблиці 3 свідчать про значні переваги цифровізації фінансових потоків держави. Уряд Індії досяг значних успіхів у впровадженні платіжної інфраструктури з ідентифікацією (JAM: Jan Dhan — банківські рахунки, Aadhaar — ідентифікація, Mobile — мобільні додатки). Завдяки цьому уряд зумів скоротити бюджетні витрати на субсидії майже на 50%, одночасно зменшивши кількість допомоги населенню. Це досягається шляхом усунення посередників і оптимізації виплат. Стейблкоїни та CBDC можуть стати наступним кроком, який підвищить ефективність. Наприклад, програмовані стейблкоїни можуть дозволити видавати соціальні ваучери, які можна використовувати лише на певні продукти, такі як їжа та ліки, зменшуючи зловживання.

Ситуація, в якій опинилася Україна, унікальна, з одного боку, війна призвела до значних втрат і необхідності ефективного управління ресурсами, а з іншого боку, війна спонукала до швидкого розвитку цифрових послуг, таких як виплати ВПО через Дію. Стейблкоїни можуть бути частиною повоєнної відбудови. Мільйони доларів допомоги та гуманітарної допомоги приходять в країну. Міжнародні організації, такі як UNHCR (та інші фонди, які надавали допомогу через USDC), вже використовували стейблкоїни. Зменшивши втрати на конвертації та прискоривши доставку допомоги до кінцевих отримувачів, уряд України може інституціоналізувати цю ситуацію, створивши державну платформу для отримання та розподілу допомоги у цифрових валютах. Е-гривня для соціальних програм: якщо пілот е-гривні буде успішно реалізовано НБУ протягом 2023–2024 рр., логічним кроком буде використання її для кількох державних послуг. Наприклад, можна було б використовувати е-гривню замість картки для виплати допомоги при народженні дитини або допомоги безробітним. Це забезпечило б реальну ситуацію для оцінки зручності технології, згодом це можна розширити на пенсії, стипендії та інші виплати. Застосування стейблкоїнів для оплати державних послуг, чи готова держава приймати платежі громадян у стейблкоїнах? З юридичної точки зору це питання складне, оскільки закон про платіжні системи поки що не визнає криптовалюту засобом платежу. Але в майбутньому громадяни матимуть можливість сплачувати податки та збори, якщо е-гривня стане легальним платіжним засобом. Крім того, можна передбачити автоматичну конвертацію певних платежів у іноземні стейблкоїни, наприклад, коли нерезиденти оплачують послуги, такі як консульські збори чи туристичний збір. Колорадо вже приймає податки у криптовалюті через процесингового партнера, один із штатів Сполучених Штатів, який експериментує з цим. Грошові перекази трудових мігрантів становлять значну частину міжнародних переказів і співпраці, які складають значну частину ВВП

України. Стейблкоїни можуть значно прискорити ці перекази та здешевити їх. Таким чином, уряд міг би допомогти створити офіційні коридори для переказів на основі стейблкоїнів, співпрацюючи з міжнародними платіжними системами. Це зменшило б тіньові канали та збільшило б надходження в країну. Насамкінець варто зазначити, що впровадження стейблкоїнів має відбуватися поступово та з урахуванням макроекономічної ситуації. Національний банк, Міністерство фінансів і Міністерство цифрової трансформації повинні разом розробити «дорожню карту». Він відповідає за визначення пріоритетних сценаріїв, організацію пілотування та підтримку населення. Координація з міжнародними партнерами, такими як ЄС, Сполучені Штати та фінансові організації, допоможе запобігти помилкам і гарантувати, що українські рішення відповідають глобальним стандартам [7; 8; 9].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Стейблкоїни мають великий потенціал як інструмент для модернізації системи електронних платежів у сфері державних послуг. Це підтверджується результатами дослідження. Такі основні висновки можна зробити на основі аналізу досвіду ЄС та інших країн. Стейблкоїни можуть покращити публічні фінанси. Вони гарантують прозорі, швидкі та дешеві платежі, що особливо важливо для державних виплат, таких як субсидії, соціальні допомоги та зарплати бюджетникам. Зменшення операційних витрат може призвести до значної економії коштів при переході на цифрові платежі, згідно з міжнародною практикою. Це може призвести до скорочення бюджетних витрат від 0,5% до 1%. Окрім прямої економії, стейблкоїни дають людям більший доступ до фінансових послуг і кращий контроль за тим, як гроші використовуються. Європейський Союз запроваджує жорстке регулювання та стимулює інновації. Ухвалення регламенту МіСА сприятиме створенню правової визначеності для стейблкоїнів у ЄС, що сприятиме появі ліцензованих "цифрових євро"-аналогів від приватних емітентів. У той же

час Європейський центральний банк створює цифровий євро, щоб перешкоджати пануванню іноземних стейблкоїнів. Це означає для України, що для входження до європейського фінансового простору потрібно буде дотримуватися подібних правил і створювати власну цифрову валюту, щоб зберегти суверенітет у монетарній сфері в цифрову еру. Досвід інших країн свідчить про те, що поступове впровадження є правильним. Американські Сполучені Штати покращують окремі процеси за допомогою приватних стейблкоїнів. Наприклад, банки можуть використовувати блокчейн-мережі для розрахунків, а деякі штати підтримують криптооплату. Країни Латинської Америки зменшують корупцію та економлять гроші, оцифруючи свої казначейські операції. Індія зекономила мільярди доларів завдяки своїй інфраструктурі цифрової ідентифікації та платежів. Ці приклади можна застосувати до ситуації в Україні. Стейблкоїни пропонують Україні можливість прискорити фінансову модернізацію, особливо в умовах відбудови. По-перше, вони мають можливість покращити існуючі проекти електронного урядування (Дія), додавши можливість миттєвих платежів. По-друге, у глобальному масштабі, необхідно зміцнювати зв'язки з міжнародною економікою шляхом отримання допомоги та швидких цифрових інвестицій без посередників. По-третє, на внутрішньому рівні, необхідно збільшити безготівковий обіг і зміцнити довіру громадян до держави завдяки прозорості фінансових операцій. Тим не менш, дуже важливо впроваджувати це поступово, перевіряючи та враховуючи макроефекти. Активна державна політика дозволяє контролювати основні ризики (регуляторні, технічні та соціальні). Оподаткування віртуальних активів, платіжні системи та валютні правила повинні бути оновлені відповідно до найкращих світових стандартів. Для забезпечення нагляду за резервами та стабільності курсу НБУ має визначити модель випуску е-гривні та взаємодії з приватними стейблкоїнами. Держава має інвестувати в кібербезпеку та користувачівську освіту, щоб

мінімізувати технологічні небезпеки. Таким чином, впровадження стейблкоїнів у систему електронних платежів за державні послуги може стати одним із «цифрових стрибків» для України, який наблизить нас до стандартів ефективного, прозорого та орієнтованого на громадян управління державою. Але цей крок має бути ретельно розробленим і підкріпленим суспільною підтримкою та політичною силою.

Оскільки тема є новою та багатогранною, існує потреба у подальших дослідженнях. Зокрема, цікавими напрямками є:

- Моделювання макроекономічних наслідків впровадження стейблкоїнів/CBDC в Україні (вплив на банківську систему, грошово-кредитну політику, доларизацію).
- Вивчення поведінкових аспектів – готовності громадян та державних службовців переходити на нові платіжні інструменти, бар'єрів довіри та шляхів їх подолання.
- Розробка оптимальної архітектури технічної реалізації е-гривні чи стейблкоїна для держплатежів (питання вибору платформи: власний блокчейн НБУ чи партнерство з вже існуючими мережами, такими як Stellar, як у пілоті 2021 року).
- Аналіз правових колізій та шляхів імплементації норм ЄС у національне законодавство України щодо віртуальних активів.
- Окремо – кейсові дослідження (case study) пілотних проектів, які реалізує Україна (напр., виплати ВПО через цифрові гаманці, розрахунки з підрядниками через стейблкоїни) з оцінкою їх ефективності.

Здобуті знання допоможуть сформувати цілісну картину і сприятимуть успішному впровадженню інновацій, що в кінцевому підсумку підвищать якість державних послуг для громадян

Література/References

1. Jürgen Schaaf (ECB). “*From hype to hazard: what stablecoins mean for Europe*”, ECB Blog, 28 July 2025. URL:
<https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2025/html/ecb.blog20250728~e6cb3cf8b5.en.html#:~:text=The%20global%20market%20is%20increasingly,scale%20so%20far%20is%20limited> (дата звернення: 22.08.2025).
2. Hung Tran, Barbara C. Matthews. “*The stablecoin race*”, Atlantic Council – Econographics, 10 July 2025. URL:
<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/econographics/the-stablecoin-race/#:~:text=The%20United%20States%20opposes%20CBDC,largest> (дата звернення: 22.08.2025).
3. Valentina Za, Elizabeth Howcroft. “*European Commission to allow stablecoin interchangeability*”, Reuters, 25 June 2025. URL:
<https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/brussels-set-disregard-ecb-warnings-over-stablecoin-rules-ft-reports-2025-06-25/#:~:text=The%20EU%20in%202023%20adopted,money%20tokens%20%28EMTs> (дата звернення: 22.08.2025).
4. Mastercard White Paper. “*Digitalizing the Public Purse*”, 2024. URL:
<https://www.mastercard.com/content/dam/public/mastercardcom/na/global-site/documents/digitalizing-the-public-purse-whitepaper.pdf#:~:text=For%20instance%2C%20in%202015%2C%20seven,electronic%20distribution%20of%20funds%20has> (дата звернення: 22.08.2025).
5. Better Than Cash Alliance. “*Maximizing Government Cost Savings*”, 2021. URL: <https://www.betterthancash.org/explore-resources/maximizing-government-cost-savings#:~:text=The%20benefits%20of%20this%20approach,owned%20commercial%20bank> (дата звернення: 22.08.2025).
6. Press Information Bureau (Government of India). “*India’s DBT: Boosting Welfare Efficiency*”, 21 Apr. URL:

<https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2123192#:~:text=India%E2%80%99s%20Direct%20Benefit%20Transfer%20,the%20efficiency%20of%20public%20spending> (дата звернення: 23.08.2025).

7. Ian Hall. “*There’s a case for stablecoins across all government departments...*”, Global Government Fintech, 1 July 2025. URL: <https://www.globalgovernmentfintech.com/case-for-stablecoins-across-all-government-departments-lord-holmes/#:~:text=of%20government,%E2%80%93%20for%20payments%20going%20%E2%80%98in%E2%80%99> (дата звернення: 24.08.2025).

8. Anna Baydakova, Danny Nelson. “*Ukraine Leads Global Crypto Adoption*”, CoinDesk, 8 Sep 2020. URL: <https://www.coindesk.com/markets/2020/09/08/ukraine-leads-global-crypto-adoption-chainalysis-says-in-new-report> (дата звернення: 24.08.2025).

9. Sandali Handagama. “*Ukraine Commercial Bank to Test Digital Currency Built on Stellar*”, CoinDesk, 14 Dec 2021. URL: <https://www.coindesk.com/policy/2021/12/14/ukraine-commercial-bank-to-test-digital-currency-built-on-stellar> (дата звернення: 24.08.2025).